

Organizační kultura

doc. PhDr. Růžena Lukášová, CSc.

lukasovar@econ.muni.cz

Struktura přednášky

- Co je organizační kultura – pojem, prvky, struktura
- Jak vzniká organizační kultura – mechanismus, zdroje
- Organizační kultura a jedinec (pohled jedince/poradce)
- Organizační kultura jako subsystem organizace (pohled manažera/poradce)
- Diagnostika obsahu organizační kultury

Co je kultura ?

Kultura

„ ...dynamický systém explicitních a implicitních pravidel, vytvořený skupinou za účelem jejího přežití, zahrnující postoje, hodnoty, názory a normy chování, sdílené skupinou, ale jednotlivci ve skupině zvnitřněné v rozdílné míře, komunikované z generace na generaci, relativně stabilní, ovšem s potenciálem ke změně v průběhu času“ (Matsumoto, 2000)

Úrovně kultury

- úroveň národní kultury
- úroveň kultury spojená s určitým etnikem, náboženstvím nebo jazykem
- úroveň kultury spojená s náležitostí k pohlaví
- úroveň kultury spojená s příslušností k určité generaci
- úroveň kultury související s příslušností k určité třídě
- úroveň organizační kultury

Nositelé kultury organizace – jednotlivci

Kultura = nadindividuální jev
(nahromaděná zkušenost organizace)

Co je organizační kultura ?

Organizační kultura

Soubor názorů, hodnot, norem a vzorců chování, které:

- vznikají jaké výsledkem chování, které se organizaci v minulosti osvědčilo
- jsou sdíleny v rámci organizace
- ovlivňují myšlení, citění a chování členů organizace

Jak se kultura organizace projevuje ?

Artefakty	materiální	vybavení, architektura, oděv, ...
	nemateriální	jazyk, historky, mýty, zvyky, rituály, ceremoniály, hrdinové
Chování	chování ke spolupracovníkům chování k zákazníkům	

Prvky organizační kultury

Artefakty

oděv, vybavení, zvyky, ...

Normy chování

přijímat odpovědnost/vyhýbat se odpovědnosti,.....

Hodnoty

životní prostředí, spokojení zaměstnanci,.....

Základní předpoklady

prostředí je ovlivnitelné,.....

Struktura organizační kultury

Zdroj: Schein, 1992, s. 29, upraveno

- organizační kultura = multidimenzionální, vícevrstevnatý jev
- prvky organizační kultury jsou strukturovány do několika rovin
- vnější rovina x vnitřní rovina

Prvky organizační kultury

- základní strukturální a funkční elementy organizační kultury
- indikátory obsahu organizační kultury
- nástroj předávání a utváření organizační kultury

Jak organizační kultura vzniká ?

Základní mechanismus: **učení**

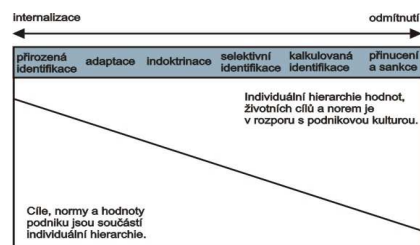
Zdroje organizační kultury

- prostředí
- profesionální kultura
- technologie
- zakladatel, dominantní vůdce, vlastník
- velikost a délka existence organizace
- interní vlivy

Organizační kultura a jedinec

Variety chování jedince ve vztahu k OK

- jednoznačné dodržování
- „napjaté“ dodržování
- utajené nedodržování
- otevřené nedodržování

Identifikace spolupracovníků s podnikovými cíli a hodnotami (podle Bedrnová, Nový, 1994, s. 47)

Kultura jako subsystém organizace

Co odlišuje úspěšné firmy od neúspěšných ?

- úspěšné firmy mají silnou kulturu
- úspěšné firmy mají kulturu určitého obsahu
- úspěšné jsou ty firmy, které se dokáží přizpůsobovat

Výhody silné organizační kultury

Z hlediska organizace:

- vytváří soulad ve vnímání a myšlení pracovníků
  - usnadňuje komunikaci a redukuje konflikty uvnitř organizace
  - zvyšuje schopnost dosahovat konsensu
- usměrňuje chování lidí
  - zvyšuje schopnost postupovat koordinovaně
  - zabezpečuje žádoucí kontrolu
- znamená sdílení společných hodnot a cílů
  - je zdrojem soudržnosti organizace
  - je zdrojem motivace pracovníků

Výhody z hlediska jednotlivce:

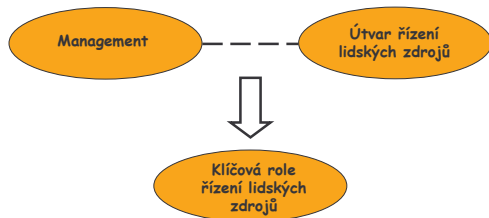
- zprostředkovává pracovníkům normy a vzorce chování
  - snižuje nejistotu pracovníků
- zvyšuje emocionální pohodu a pracovní spokojenost pracovníků

Nevýhody silné organizační kultury

- fixuje organizaci na minulou zkušenost
  - management nevnímá potřebu nové strategie
- zabraňuje myšlení v alternativách
- způsobuje rezistenci vůči změnám

Utváření organizační kultury

Základní kroky procesu řízení kultury organizace

1. Definujte žádoucí obsah organizační kultury
2. Zjistěte současný obsah
3. Identifikujte diskrepance mezi současnou a žádoucí kulturou
4. Připravte plán změny
5. Komunikujte plán změny
6. Proveďte potřebné intervence
7. Monitorujte pokrok, kontrolujte výsledky

Diagnostika obsahu organizační kultury

Metody:

- Pozorování
- Dotazování: ústní
písemně
- Projektivní metody

Typologie organizační kultury

Příklad 1

rychlost zpětné vazby	velká	kultura "tvrdé práce"	kultura "drsných hochů"
	malá	"procesní" kultura	kultura "sázky na budoucnost"
		malá	velká
míra rizika			

Typologie organizační kultury podle T. E. Deal a A. A. Kennedyho (1982)

Příklad 2

	flexibilita		
	KLANOVÁ KULTURA	ADHOKRATICKÁ KULTURA	
	Kritéria efektivnosti: soudržnost, morálka, rozvoj lidských zdrojů	Kritéria efektivnosti: převrství, kreativita, růst	
	Typ vůdce: facilitátor, rádce, rodič	Typ vůdce: inovátor, vizionář	
interní zaměření	HIERARCHICKÁ KULTURA	TRŽNÍ KULTURA	externí zaměření
	Kritéria efektivnosti: účinnost, včasnost hladké fungování	Kritéria efektivnosti: podíl na trhu, dosahování cílů vítězství nad konkurencí	
	Typ vůdce: koordinátor, organizátor	Typ vůdce: konkurent, výkonný typ člověka	
		kontrola	

Model soupeřících hodnot (Cameron, Quinn, 1999, s. 32)

Doporučená literatura

BRIDGES, W. Typologie organizace: využití osobnostních typů v procesu rozvoje organizace. Praha: Management Press, 2006. ISBN 8072611372.

LUKÁŠOVÁ, R., NOVÝ, I. a kol. Organizační kultura. Od sdílených hodnot a cílů k vyšší výkonnosti podniku. Praha: Grada Publishing, 2004. 176 s. ISBN 8034706482.

TICHÁ, I. Učí se organizace. Praha: Alfa Publishing, 2005. ISBN 8086851192.